

MORFOLOGIE I

SLOVOTVORBA

1.10.2018

2. HODINA

SLOVOTVORBA = DERIVOLOGIE

- souhrn morfosyntaktických procesů, které umožňují tvorbu nových jednotek na základě lexikálních morfémů – tzv. L-MORFÉMŮ

TYPY SLOVOTVORBY

- ODVOZOVÁNÍ (derivace)
- SKLÁDÁNÍ (kompozice)
- ZKRACOVÁNÍ (abreviace)
- PŘEJÍMÁNÍ (z cizích slov)

DERIVACE

- je tvoření slov s novým věcným významem pomocí **předpon, přípon i předpon a přípon** zároveň. Odvozená slova se nazývají ***deriváty***
- Jak sufixy, tak prefixy tvoří nová slova, která si zachovávají vesměs pravidelně vztah k původnímu významu kořene,

TYPY DERIVACE

- PREFIXNÍ – pomocí předpon (tzv. PREFIXŮ)
  - Např: **contradizer** (**proti**řečit)
- SUFIXNÍ – pomocí přípon (tzv. SUFIXŮ)
  - Např: **papelaria** (**papír**nictví)
- PARASYNTÉZA – pomocí PRE a SU FIXŮ
  - Např: **anoitecer** (**stmívat** se)
- REGRESIVNÍ DERIVACE – zpětná derivace
  - Např: gritar - grito
- NEPRAVÁ DERIVACE - pomocí ČLENU
  - Např: morto – o morto (mrtvý – mrtvola)

PREFIXNÍ DERIVACE

- Odvozování pomocí přípon neboli tzv. *prefixní derivace* spočívá v použití předpony, která se staví před základní slovo [aR].

PREFIXNÍ DERIVACE

- PŘEDPONY
  - ŘECKÉ
  - LATINSKÉ

ŘECKÉ PŘEDPONY

<u>an</u> arquista	anarchista	<u>ar</u> canjo	archanděl
<u>ateu</u> / fem. ateia	ateista	<u>dioc</u> ese	diocéze
<u>aná</u> fora	anafora	<u>disp</u> neia	dušnost
<u>anf</u> íbio	obojživelník	<u>ecl</u> ipse	zatmění
<u>anf</u> iteatro	amfiteátr	<u>enc</u> éfalo	mozek
<u>ant</u> ípoda	protinožec	<u>sí</u> laba	slabika
<u>apog</u> eu	vrchol, vyvrcholení	<u>ev</u> angelho	evangelium
<u>apó</u> stata	odpadlík	<u>hiper</u> actividade	hyperaktivita
<u>arce</u> bispo	arcibiskup	<u>hipot</u> ensão	hypotenze
<u>arqu</u> étipo	archetyp	<u>pró</u> logo	předmluva
<u>perí</u> frase	perifráze, opis	<u>sim</u> patia	sympatie
<u>êx</u> odo	exodus	<u>progn</u> óstico	prognóza

LATINSKÉ PŘEDPONY

<u>abdicar</u>	zřít se	<u>imigrar</u>	imigrovat
<u>abdicar</u>	zřeknutí se	<u>introspeção</u>	sebepozorování
<u>aversão</u>	averze, nechuť	<u>inativo</u>	neaktivní
<u>adjunto</u>	pomocný	<u>ilegal</u>	nelegální
<u>contradizer</u>	protiředit	<u>introduzir</u>	uvést
<u>contradição</u>	protiřečení,	<u>ultra-som</u>	ultrazvuk
<u>decair</u>	upadnout	<u>vice-presidente</u>	viceprezident
<u>decadência</u>	úpadek, dekadence	<u>supradito</u>	výše řečený
<u>exportar</u>	vyvážet	<u>obstáculo</u>	překážka
<u>extrair</u>	vytrhnout, vytěžit	<u>refazer</u>	znovu udělat
<u>extracção</u>	vytrhnutí, těžba	<u>perfurar</u>	provrtat, děrovat
<u>ingerir</u>	požít (potravu)	<u>perfurador</u>	děrovačka
<u>impedir</u>	zabránit, čemu	<u>progresso</u>	pokrok

SUFIXNÍ DERIVACE

- Princip odvozování pomocí přípon neboli tzv. *sufixální derivace*, spočívá v použití přípon, které se připojují ke slovnímu základu [Ra].

TYPY PŘÍPON Z HLEDISKA MORFOLOGICKÉHO

- **JMENNÉ:** *sapato*: „*sapat-ada* „střevíček“, *sapat-ão* „baganče“, *sapat-aria* „prodejna obuvi“, *sapat-eiro* „švec“, *sapat-eira* „botník“, *sapat-ilha*, „cvička“ *sapat-eada*, *sapat-eado*, „stepování“, *sapat-eador*, „stepař“
- **SLOVESNÉ:** *a manhã* : *amanh-ecer* „svítat“
- **PŘÍSLOVEČNÉ:** *perigosa-mente*, „nebezpečně“
nebo *linda-mente*, „pěkně“

TYPY PŘÍPON Z HLEDISKA SÉMANTICKÉHO

- sufixy ***nocionální***
poukazují na objektivní význam slova,
(například stavit – stavitel)
- sufixy ***pragmatické***
zahrnují pragmaticko-subjektivní a expresivní
složku významu (například hebký –
heboučký).

PRAGMATICKÉ

AUGMENTATIVNÍ – zveličelé

ão,alhão, -(z)arrão, -eirão, -aça, -aço, - árzio, -
uça, -anzil, -aréu, -arra, -orra, -astro, - az, -alhaz,
-arraz

DEMINUTIVNÍ – zdrobnělé

zinho, -inho, - ino, -im,-acho, -icho, -ucho, -
ebre, -eco,-ico, -ela, -elho, -ilho, - ete, -eto, -
zito-ito, -ote,-isco,-usco.-ola

Příklady DEMINUTIV

papel	papelinho
lugar	lugarejo
burro	burrico
mosca	mosquito
folha	folhete
chuva	chuvisco
rio	riacho
globo	glóbulo
forte	fortim
rapaz	rapazote
janela	janelinha
rua	ruela
grão	grânulo
pequeno	pequenino
palácio	palacete
cela	célula
diabo	diabrete
café	cafezito
casa	casebre
ilha	ilhota

**zinho, -inho, -ino, -
im,-acho, -icho, -ucho,
-ebre, -eco,-ico, -ela, -
elho, -ilho, -ete, -eto,
-zito-ito, -ote,-isco,-
usco.-ola**

Knižní deminutivy – ulo, ula

corpo - tělo, těleso, korpus	→	corpúsculo - tělísko
febre - teplota	→	febrícula – zvýšená teplota
globo – země	→	glóbulo - krvinka
gota – kapka	→	gotícula – kapka (oční)
grão - zrno	→	grânulo - granule
homem-člověk	→	homúnculo - človíček, bezvýznamný člověk
modo – způsob	→	módulo - modul
monte – hora	→	montículo – kopeček, pahorek
nó – uzel	→	nódulo – uzlík, zauzlení
nota – poznámka	→	nótula – drobná poznámka
obra – dílo	→	opúsculo – dílko, spisek
parte - část	→	partícula - částice
pele – kůže	→	película – pelikula, blanka, jemný povrch
raíz- kořen	→	radícula – kořínek, radikula (zárodek kořínku)
rei – král	→	régulo – mladičkový král, bezvýznamný panovník
questão - otázka	→	questiúncula – bezvýznamná pře, otázka

Příklady AUGMENTATIV

faca	facalhão
cão	canzarrão
rapaz	rapagão
copo	copázio
monte	montanha
drama	dramalhão
muro	muralha
porta	portão
mulher	mulherona
rico	ricaço
boca	bocarra
grande	grandalhão
cabeça	cabeçorra
Sala	salão
voz	vozeirão
bonito	bonitão
gato	gatarrão
nariz	narigão
sorte	sortalhão

ão, alhão, -(z)arrão, -
eirão, -aça, -aço, -
árzio, -uça, -anzil, -
aréu, -arra, -orra, -
astro, -az, -alhaz, -
arraz

Poeta – poetastro, médico -medicastro

NOCIONÁLNÍ PŘÍPONY

- Nocionální (informativně věcné) přípony jsou ty, které nesou **jiný než** expresivní význam.
- Velice často jsou tyto přípony **mnohovýznamové**

TYPY PŘÍPON z HLEDISKA MORFOLOGICKÉ POVAHY DERIVÁTU

- **JMENNÉ:** *sapato*: „*sapat-ada* „střevíček“, *sapat-ão* „baganče“, *sapat-aria* „prodejna obuvi“, *sapat-eiro* „švec“, *sapat-eira* „botník“, *sapat-ilha*, „cvička“ *sapat-eada*, *sapat-eado*, „stepování“, *sapat-eador*, „stepař“
- **SLOVESNÉ:** *a manhã* : *amanh-ecer* „svítat“
- **PŘÍSLOVEČNÉ:** *perigosa-mente*, „nebezpečně“
nebo *linda-mente*, „pěkně“

NOMINÁLNÍ- nominální sufixy (nejobsáhlejší)

Nominální sufixy se mohou připojovat k **podstatným jménům, přídavným jménům, nebo slovesům**. Derivátem pak může být jako podstatné tak přídavné jméno.

Je nutno podotknout, že nominální sufixy jsou obdařeny **mnoha významy**.

PODST. JM. + ADA

- HROMADNÝ VÝZNAM

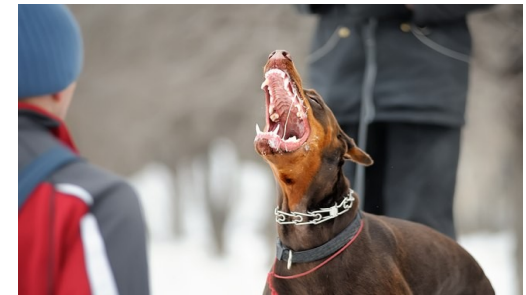
papel – papelada, boi - boiada

- RÁNA NĚJAKÝM PŘEDMĚTEM

faca – facada, dente - dentada

- DŽUS

laranja - ada

PODST. JM. + ARIA

názvy obchodů

PODST.JM.+ ITE

ZÁNĚT

GASTRITE – žaludeční katar

BRONQUITE – zánět průdušek

APENDICITE – zánět slepého střeva

CELULITE - celulitida

AMIGDALITE – zánět mandlí

MENINGITE – zánět mozkových blan

LARINGITE – zánět hltanu

HEPATITE – zánět jater

PŘÍDAVNÉ JMÉNO + - (I)DADE (ost, ita)

CRUEL - CRUELDADE - Krut**ost**

DIGNO – DIGNIDADE - důstojn**ost**

AMÁVEL –A MABILIDADE - laskav**ost**

FELIZ – FELICIDADE - rad**ost** (šťestí)

UNIVERSO – UNIVERSIDADE (univerz**ita**)

HÁBIL – HABILIDADE (znal**ost**, schopn**ost**, habil**ita**)

CAPAZ – CAPACIDADE (kapacit**a**, schopn**ost**)

RARO– RARIDADE (rar**ita**, vzácn**ost**)

ESPECÍFICO – ESPECIFICIDADE (specifikum,
specifičn**ost**)

PŘÍDAVNÉ JMÉNO + - EZA, - IA (A, STVÍ)

- BELO – BELEZA - **krása**
- RICO – RIQUEZA - **bohatství**
- ALEGRE – ALEGRIA - **radost**

Podstatné/příd-jméno + **ISMO, ISTA**

- Směr, doktrína, způsob myšlení, chování (**ISMO**) a stoupenci (**ISTA**)

REAL – REALISMO – REALISTA

SÍMBOLO – SIMBOLISMO – SIMBOLISTA

POSITIVO – POSITIVISMO – POSITIVISTA

BUDDHA – BUDISMO - BUDISTA

CALVIN – CALVINISMO - CALVIISTA

DALTON – DALTONISMO

HERÓI – HEROÍSMO

FASCE – FASCISMO - FASCISTA

Podstatné/příd-jméno + **ISTA**

- ZAMĚSTNÁNÍ NEBO I OBYVATEL

piano - pianista

dente - dentista

tura - turista

economia - economista

acordeonista, ceramista, cronista, Linguista.

eletricista, geneticista, meteorologista, nudista,

populista, rececionista, terrorista,

SLOVESO + NÇA, ÂNCIA, ÊNCIA

TOLERAR – TOLERÂNCIA – (tolerance)

DIFERIR – DIFERENÇA – (difference)

CONCORRER – CONCORRÊNCIA – (konkurence)

SLOVESO + ANTE, ENTE, INTE

- ESTUDAR – ESTUDANTE
- COMBATER – COMBATENTE
- OUVIR – OUVINTE
- PEDIR – PEDINTE

SLOVESO + OR

- INSPECIONAR – INSPETOR
- JOGAR – JOGADOR
- TRABALHAR – TRABALHADOR
- PREDAR – PREDADOR
- AMAR – AMADOR
- CALCULAR – CALCULADOR
- GOVERNAR – GOVERNADOR

SLOVESO + MENTO

- SENTIR – SENTIMENTO (SENTIMENT- CIT)
- MANDAR – MANDAMENTO
- PENSAR –PENSAMENTO
- ALOJAR – ALOJAMENTO
- NASCER – NASCIMENTO
- SORTIR – SORTIMENTO
- INSTRUIR - INSTRUMENTO

SLOVESO + ÇÃO

- Nomear – nomeação - nomin**ace**
- Calcular – calculação – kalkul**ace**
- Operar – operação – oper**ace**
- Extrair – extração – ekstrak**ce**
- Abstrair – abstração – abstrak**ce**
- Fixar – fixação - fix**ace**

SLOVESO + ANTE (ANTNÍ, ÍCÍ)

- TOLERAR - TOLERANTE - tolerant**ní**
- DOER – DOENTE - nemocný
- RESISTIR – RESISTENTE - rezistent**ní**
- REPUGNAR – REPUGNANTE – odpuzující,
- INTRIGAR – INTRIGANTE - intrikuj**ící**
- INTEGRAR – INTEGRANTE - INTENGRUJ**ící**

SLOVESO + ÇÃO

- Nomear – nomeação - nomin**ace**
- Calcular – calculação – kalkul**ace**
- Operar – operação – oper**ace**
- Extrair – extração – ekstrak**ce**
- Abstrair – abstração – abstrak**ce**
- Fixar – fixação - fix**ace**

VERBÁLNÍ SUFIXY

- **AR**

ESQUIAR

- **ER**

COMER

- **IR**

PARTIR

- Krom toho také deminutivní a meteorologické:

ilhar, inhar, iscar
dedilhar,
apadrinhar,
chuviscar

ecer
amanhecer
entardecer
anoitecer

ADERBIÁLNI SUFIX

- **MENTE**
- Lindo – linda – lindamente
- Franco – franca – francamente
- Leve – leve- levemente
- Feliz – feliz - felizmente

-mente

-amente

-emente

PARASYNTETICKÁ DERIVACE

- *Parasyntetická derivace* je slovotvorný proces, při kterém je ke slovu připojen současně sufix a prefix[aRa]. *Parasyntéza* je slovo řeckého původu, které je složeno z *pára* (=juxtapozice, stavění vedle sebe) a *synthetikós* (to, co se připojuje).

Příklady

- **Alma - desalmado** „bezduchý“ se skládá z prefixu *des* (*bez*) a z adjektivního sufixu *-ado* (*ý*). Oba dva morfémy se připojily ke kořenu „*alma*“ (*duše*).
- **Pátria** „*vlast*“ přijímá prefix *re-* (*znovu*) a sufixy *-ação*, *-ar*, *-ado*. Výslednými tvary jsou tedy: **repatriação** „*repatriace-návrat do vlasti*“, **repatriar** „*repatriovat - znovu se vrátit do své vlasti*“, **repatriado** „*navrácený do vlasti – repatriant*“.
- K parasyntéze nejčastěji dochází u sloves, kde jsou hlavními prefixy *a-*, *em-* či *en-*:
- **botão** „*knoflík*“ ► *abotoar* „*zapnout knoflíky*“,
- **manhã** „*ráno*“ ► *amanhecer* „*svítat*“,
- **surdo** „*hluchý*“ ► *ensurdecer* „*ohluchnout*“

REGRESIVNÍ DERIVACE

- *Regresivní derivace* je takový druh derivace, při kterém ze slova původně delšího vzniká slovo kratší [Ra - a¹+a²]. Často dochází k odejmutí verbálního sufixu a vzniku substantiva: *chorar* „plakat“ ► *choro* „pláč“. Jak vidíme, je to proces opačný k předchozím typům derivace, kdy derivát vznikl progresivním rozšířením základu.

REGRESIVNÍ versus PROGRESIVNÍ

- Pokud podstatné jméno vyjadřuje **děj**, pak je základem **sloveso**: *grito* „křik“, *ameaça* „hrozba“, *troco* „výměna“ jsou podstatná jména abstraktní a jsou odvozena regresivní derivací od slovesných základů *gritar* „křičet“, *ameaçar* „hrozit“ a *trocar* „vyměnit“.
- Pokud podstatné jméno označuje **konkrétní předmět**, pak je základem **podstatné jméno**: *azeite* „olivový olej“, *âncora* „kotva“ či *folha* „list papíru“, které progresivní derivací dávají vznik denominálním slovesům *azeitar* „přidat olivový olej“, *ancorar* „kotvit, ukotvit“ a *folhear* „listovat knihou“.

NEPRAVÁ DERIVACE

- Nepravá derivace, někdy také nazývaná **nulová derivace**, je slovotvorný proces, při kterém **nedochází k žádné morfologické změně slova**. Slovo mění slovní druh bez jakékoliv změny formy. Může se týkat všech slovních druhů od sloves až po předložky, kdy se přidáním členu ze slov stávají substantiva

PŘÍKLADY

- *sim“ano“* ► *o sim „souhlas“*
- *não „ne“* ► *o não „nesouhlas/odmítnutí“; oxalá „kéž by“* ► *o oxalá „přání“*,
- *porque „proč“* ► *o porquê „důvod“*,
- *como „jak“* ► *o como „způsob“*,
- *quando „když“* ► *o quando „doba, termín“*
- *jantar „večeřet“* ► *o jantar „večeře“*
- *pró „pro“* ► *os prós „výhody“*,
- *contra „proti“* ► *os contra „nevýhody“*.

KOMPOZICE - SKLÁDÁNÍ

- Jde o slovotvorný proces, který spočívá ve spojování dvou i více slovních základů **[R+R]**. **[R+R+R]** a dává vznik slovům složeným, **tzv. složeninám**, která se nazývají **kompozita**.
- Skládáním slov ze dvou až tří slovotvorných základů se vždy tvoří pojmenování motivovaná. Velmi často se složeniny užívají v odborném názvosloví a v publicistice, kde je výhodou jejich kondenzovaná forma a také vysoká explicitnost složených výrazů.

KOMPOZITA PODLE STRUKTURY

Jsou tvořeny:

- A) dvěma podstatnými jmény: **porco-espinho** „dikobraz“;
- B) podstatným jménem a přídavným jménem: *criado-mudo* „noční stolek“; *amor-perfeito* „maceška“; *aguardente* „kořalka“; *belas artes* „krásná umění“;
- C) podstatným jménem + předložkou + podstatným jménem: *chapéu-de-sol* „deštník“;
- D) dvěma přídavnými jmény: *tragicómico* „tragikomický“;
- E) číslovkou + podstatným jménem: *mil-folhas* „listové těsto“, *segunda-feira* „pondělí“, *trigêmeo* „trojčata“;
- F) přivlastňovacím zájmenem + podstatným jménem: *Nosso Senhor* „Pán Bůh, Pane Bože“;
- G) slovesem + podstatným jménem: *beija-flor* „kolibřík“, *guarda-roupa* „šatna“, *passatempo* „kratochvíle“;
- H) dvěma slovesy: *corre-corre* „sběh“, *vaivém* „chození sem a tam“;
- I) příslovcem + přídavným jménem: *sempre-viva* „slaměnka“;
- J) příslovcem + slovesem: *maldizer* „zlořečit“, *bemdizer* „blahořečit“.

Rekompozice a hybridismy

Některé latinské a řecké kořeny získaly v moderních jazycích zvláštní význam. Například *auto-* (z řeckého *autos* – vlastní), se v původním významu zachovalo například ve slově *autodidacta* „samouk“ nebo *autógrafo* „vlastní životopis“, ale lidově se začalo používat pouze „auto“ jako zkrácený tvar od *automóvel* (což je vozidlo poháněno samo sebou) a dalo vznik novým kompozitům typu *auto-estrada* „dálnice“, *autódromo* „autodrom“. Tomuto procesu se říká **rekompozice** a kořenu pak falešná předpona, neboli **pseudoprefix**, který se od běžného kořene derivátů liší větší nezávislostí existence.

Existují také kompozita, kde je každý komponent jiného původu. Nazývají se **hybridismy**, neboli slova hybridní: *bicicleta* „kolo“, *bígamo* „bigamní“, *decímetro* „decimetr“, apod.

ZKRACOVÁNÍ

- Existuje několik typů zkratk.

Apokopa je taková zkratka, která vzniká zánikem koncových slabik. Tak máme ze slova *página* apokopu *pág*.

Sigla (letterae singulae), což je zkratka, která vzniká z počátečních písmen.

Akronym nebývá na rozdíl od běžných zkratk hláskován a lze jej tedy přečíst jako jedno slovo (SIDA- „aids“), apod. Stejně jako ostatní zkratky vzniká zpravidla spojením počátečních písmen několika slov.

PŘÍKLADY

UE

NATO (OTAN)

ETC.

MÁX.

MÍN.

AC. DC.

DR. Dra-

N.

PÁG.

E.G.

PIB

ONU

UNESCO

BENELUX

MERCOSUL

SIDA

LASER

FIFA

LTDA

EUA

Terminologie

cz

pt

slovo	palavra
slovo	palavra
základní slovo	palavra primitiva
odvozené slovo	palavra derivada
složené slovo	palavra composta
příbuzná slova	família de palavras
odvozování	palavras cognatas
skládání (kompozice)	derivação
prefixní derivace	composição
prefixy latinského původu	derivação prefixal
prefixy řeckého původu	prefixos de origem latina
sufixální derivace	prefixos de origem grega
jmenný sufix	derivação sufixal
slovesný sufix	sufixo nominal
přísluvečný sufix	sufixo verbal
augmentativní sufix	sufixo adverbial
deminutivní sufix	sufixo aumentativo
knižní deminutiva	sufixo deminutivo
<i>parasyntetická</i> derivace	deminutivos eruditos
zpětná derivace	derivação parassintética
nepřavá derivace	derivação regressiva
skládání slov	derivação imprópria, conversão, habilitação, hipóstase
složenina, kompozitum	composição
knižní kompozita	palavra composta
<i>rekompozice</i>	compostos eruditos
pseudoprefix	recomposição
hybridismus	pseudoprefixo
zkrácená slova	hibridismo
	abreviação

CVIČENÍ

• 2.Slovotvorba

- Vytvoř slova odvozená od *gostar*.
- Vytvoř slova odvozená prefixy latinského původu **ab-, contra-,entre-, ex-,em-, en-, intro-, ob-, o-, per-**Vytvoř slova odvozená prefixy latinského původu **an-, a-, anti-, arce-, arque-, peri-, e-, dia-, arc-, di-, si-, hipo-, pro-, sim-, sin-**.
- Vytvoř augmentativa od následujících slov: ***rico, sábio, barba, animal, boca, cabeça, médico, poeta, lobo***. Vytvoř augmentativa od následujících slov: ***víbora, homem, livro, cadeira, percurso, rendimento, barba, verso, velho, filho, lebre, beber, dormir, saltar***.
- Vytvoř knižní deminutiva od: ***corpo, febre, globo, gota, grão, parte, verso***.
- Vytvoř hromadná podstatná jména od: ***boi, papel, folha***.
- Vytvoř podstatná jména od přídavných jmen: ***cruel, digno, belo, feliz, rico, amargo, grato, velho, amável***.
- Vytvoř název národnosti či původu od následujících zeměpisných názvů: ***Braga Lisboa, Brasil, Portugal, Alemanha, Canadá, Europa***.
- 10. Vytvoř parasynteticky odvozená slova od: ***alma, pátria, manhã, noite, velho, jovem***

KLÍČ

- 1.desgostar – derivace s předponou *des-* (*nelíbit se*); gostoso - derivace s příponou *-oso* (*vkusný, líbivý*); gosto-da-vida – skládání pomocí dvou podstatných jmen a předložky (*druh švestky*).
-

KLÍČ

<u>Abdicar</u>	zřít se	<u>embarcar</u>	nalodit
<u>Abdicação</u>	zřeknutí se	<u>enterrar</u>	pohřbít
<u>contradizer</u>	protiřečit	<u>introduzir</u>	uvést
<u>contradição</u>	protiřečení,	<u>intromissão</u>	vměšování
<u>entreabrir</u>	pootevřít	<u>objecto</u>	předmět
<u>entrelinha</u>	meziřádek	<u>ocorrer</u>	stát se
<u>exportar</u>	vyvážet	<u>obstáculo</u>	překážka
<u>extrair</u>	vytrhnout, vytěžit	<u>percorrer</u>	procestovat, projet
<u>extracção</u>	vytrhnutí, těžba	<u>perfurar</u>	provrtat, děrovat

KLÍČ

Vytvoř slova odvozená prefixy latinského původu *an-*, *a-*, *anti-*, *arce-*, *arque-*, *peri-*, *e-*, *dia-*, *arc-*, *di-*, *si-*, *hipo-*, *pro-*, *sim-*, *sin-*.

<u>an</u> arquista	anarchista	<u>ar</u> canjo	archanděl
<u>a</u> teu / fem. ateia	ateista	<u>di</u> ocese	diocéze
<u>ant</u> ípoda	protinožec	<u>sí</u> laba	slabika
<u>ar</u> cebispo	arcibiskup	<u>hi</u> potensão	hypotenze
<u>ar</u> quétipo	archetyp	<u>pr</u> ólogo	předmluva
<u>per</u> ífrase	perifráze, opis	<u>sim</u> patia	sympatie
<u>ê</u> xodo	exodus	<u>pr</u> ognóstico	prognóza
<u>di</u> agnóstico	diagnóza	<u>sin</u> fonia	symfonie

KLÍČ

4. Vytvoř augmentativa od následujících slov.

rico → *ricaço*, *sábio* → *sabichão*, *barba* →
barbaça, *animal* → *animalaço*, *boca* → *bocarra*,
cabeça → *cabeçorra*, *médico* → *medicastro*,
poeta → *poetastro*, *lobo* → *lobaz*

KLÍČ

5. Vytvoř deminutiva od následujících slov: *víbora* → *víborazinha*; *homem* → *homenzinho*, *livro* → *livrinho* → *livrozinho*, *cadeira* → *cadeirinha* → *cadeirazinha*, *percurso* → *percursozinho* → *percursinh*, *rendimento* → *rendimentozinho* → *rendimentinho*, *barba* → *barbicha* *verso* → *verseto* *velho* → *velhote*; *filho* → *filhote*; *lebre* → *lebrote*, *beber* → *bebericar*, *dormir* → *dormitar*; *saltar* → *saltitar*.

KLÍČ

6. Vytvoř knižní deminutiva: *corpo* →
corpúsculo, *febre* → *febrícula*, *globo* →
glóbulo, *gota* → *gotícula*, *grão* → *grânulo*, *parte*
→ *partícula*, *verso* → *versículo*.

KLÍČ

7. Vytvoř hromadná podstatná jména od:
boi→*boiada*, papel→*papelada*,
folha→*folhagem*.

KLÍČ

8. vytvoř podstatná jména od přídavných jmen:
cruel, → *crueldade*, *digno*→*dignidade*,
belo→*beleza*, *feliz*-→*felicidade*, *rico*→*riqueza*,
amargo→*amargura*, *grato*→*gratidão*,
velho→*velhice*, *amável* → *amabilidade*.

KLÍČ

9. Vytvoř název národnosti či původu od následujících zeměpisných názvů: *Braga* → *braguense*, *Lisboa* → *lisboeta*, *Brasil* → *brasileiro*, *Portugal* → *português*, *Alemanha* → *alemã*, *Canadá* → *canadense*, *Europa* → *européu*.

KLÍČ

10. Vytvoř parasynteticky odvozená slova od:
alma→*desalmado*, *pátria*→*repatriar*,
repatriação, *manhã*→*amanhecer*,
noite→*anoitecer*, *velho*→*envelhecer*, *jovem*-
rejuvenescer.